

що містять опис одразу комплексу проблем і необхідно виокремити ці протиріччя.

Застосування таких видів кейсів дозволяє урізноманітнити процес навчання у відповідності з освітньо-виховними цілями особистісно орієнтованої системи навчання, змодельовати педагогічну діяльність і прогнозувати її результати, створювати атмосферу для гармонійного розвитку особистості кожного студента, враховуючи оптимальні умови адресного впливу, аналізувати досягнутий результат. Також кейс-метод є засобом професійного самовдосконалення педагога, сприяє розвитку критичної рефлексії, кращому розумінню теорії, формує досвід креативного мислення.

О. С. Бойчук, старш. викл.,
кафедра педагогіки та психології

ПРИНЦИП СУБ'ЄКТНОСТІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОГО СЕРЕДОВИЩА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Ми стали свідками відновлення інституту кураторства у ВНЗ як засобу гуманізації вищої освіти і саме це обумовлює необхідність розглянути деякі принципи позиції діяльності даного інституту.

Освітнє середовище ВНЗ — це внутрішня структура освітньої реальності, що формує упорядкованість інформаційних та комунікативних потоків та систему педагогічних відносин. Освітнє середовище включає *інформаційний, комунікативний та дисциплінарний компоненти*.

Інформаційне середовище — це система інформаційних потоків, що відрізняються ступенями суб'єктивних зусиль з передачі та сприйняття певної інформації, контролю за якістю отриманої інформації, а також наявністю інформації, що надходить до суб'єктів освітнього процесу поза їх бажанням та контролем.

Дисциплінарне середовище освіти — це система службових і професійних стосунків, відкритість та закритість підструктур освітнього процесу правила, норми організації освітніх циклів та регламентації відносин між основними суб'єктами освітнього процесу. Суб'єктами реалізації дисциплінарного простору є викладачі, студенти та адміністрація ВНЗ. Але відповідальність базується на

глибинному особистому прийнятті, на почутті позитивної причетності до життєдіяльності інституту, на почутті корпоративної єдності. З цього приводу сучасні науковці відзначають, що у класично-університетському минулому корпоративність у ставленні до ВНЗ існувала у двох основних формах: менталітеті відносно стабільного складу професорів та викладачів і ставленні студентів. У наш час поняття і «мій рідний інститут» у викладачів значно послаблене, і в студентів часто-густо взагалі відсутнє або представлене у тимчасовості і необхідності пристосування до зовнішнього розпорядку. У зв'язку з цим особистісна активність формується не в сферу професіоналізації, а у формально буденній адаптації.

Третім елементом внутрішньозакладової структури простору освіти є *комунікативний простір* (простір спілкування) — система ділових та міжособистісних комунікацій типу: «викладач—студент», «викладач—викладач», «студент—адміністратор» та ін.

Формування гуманітарного середовища ВНЗ потребує спеціальної психолого-педагогічної підготовки фахівців-кураторів, необхідної для успішного виконання наступних основних напрямків його роботи в контексті впровадження особистісно орієнтованого підходу в систему вищої освіти: 1) створення сприятливих психолого-педагогічних умов для соціальної адаптації та інтеграції особистої залученості студентів в освітній процес ВНЗ; 2) забезпечення психологічної підтримки членів групи; 3) організація координаційно-посередницької допомоги студентам у взаєминах з іншими суб'єктами освітнього процесу ВНЗ; 4) створення умов для творчої самореалізації кожного студента в доступних йому сферах життєдіяльності.

Виключно важливим у роботі куратора є вибір методів і технологій роботи з молодими людьми. Поряд з традиційними методами в сучасній практиці все більшого значення набувають технології актуалізаційної суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Суб'єктність — це здатність людини усвідомлювати себе носієм знань, волі, відносин, робити усвідомлений вибір у системі соціальних відносин, усвідомлювати свої дії і життя. Метою гуманістичного педагогічного процесу є становлення особистості, здатної до творчості самоактуалізації, особистості, що реалізовується як суб'єкт власних відносин і свідомої самодіяльності.

В актуалізаційній суб'єкт-суб'єктній взаємодії зі студентами викладач ВНЗ виступає, перш за все, як фасилітатор (від англ. *facilitate*— допомагати, полегшувати, сприяти). Вихідною змістовою підставою для розуміння і використання даної категорії є положення гуманістичної людиноцентрованої концепції навчання К. Роджерса.

К. Роджерс розрізняє два типи учіння (learning). Перше є примусовим, надмірно інтелектуалізованим, оцінюваним і регульованим ззовні, спрямованим на засвоєння значень. Друге (усвідомлене) — вільне і таке, що ініціюється і оцінюється самим учнем, воно спрямоване на засвоєння змістів як елементів особистісного досвіду. Таке учіння є особисто захоплюючим, воно впливає на всю особистість людини. Основне завдання особистісно центрованого педагога — стимулювання, або фасилітація, усвідомленого учіння. В основі технологій фасилітації — система особистісних настанов, які реалізуються в процесах міжособистісної взаємодії зі студентами. Першу настанову К. Роджерс описує термінами «щирість», «відвертість», «вірогідність», «конгруентне самовираження в спілкуванні» — вона передбачає відкритість викладача своїм власним думкам і переживанням, здатність вільно і відкрито виражати і транслювати їх оточуючим. Друга настанова — «безумовне позитивне прийняття», «довіра» — відображує принципову впевненість у можливостях і здібностях студентів, прийняття їх цілісно, а не обумовлено. Третя настанова — «емпатичне розуміння» — це здатність викладача бачити внутрішній світ і поведінку кожного студента з його внутрішньої позиції, ніби його очима. Саме виходячи з цих настанов викладач може вибудувати таку навчальну взаємодію, при якій стає реальним і соціально бажаним вільний особистий вибір рішення (форми поведінки, ставлення, думки) студента. Проголошені К. Роджерсом максими усвідомленого учіння, що відображують гуманістичні тенденції розвитку освіти, є методологічною основою реалізації принципу суб'єктності в діяльності куратора і набувають все більшої популярності серед теоретиків і практиків сучасної освіти.

Н. П. Бондар, старш. викл.,
кафедра банківської справи

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ ХХІ СТОРІЧЧА

Найважливіша з інноваційних якостей фахівця — вміння орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, шукати і знаходити необхідну інформацію, виділяти найголовніше, систематизувати, застосовувати нові знання на практиці.